

ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ІНВЕСТУВАННЯ В КРИПТОВАЛЮТИ: УКРАЇНСЬКИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Чумаченко В.В.,
студентка 3 курсу
факультету слідчої та детективної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Чумаченко В.В. Податкові наслідки інвестування в криптовалюти: український і міжнародний досвід.

У статті досліджуються податкові аспекти інвестування в криптовалюти, зокрема, правові підходи до оподаткування цифрових активів в Україні та світі. Швидке поширення криптовалют і підвищений інтерес до них з боку інвесторів створюють нові виклики для держав щодо регулювання цієї сфери, особливо у частині оподаткування доходів від таких інвестицій. Автор аналізує чинне українське законодавство щодо криптовалют та податкових зобов'язань, порівнюючи його з нормативними підходами розвинених країн, зокрема США, Німеччини та Швейцарії, які вже розробили детальні механізми оподаткування криптовалютних операцій. Основна увага приділена визначенню правового статусу криптовалют як активів, питанням їх оподаткування як доходів від продажу чи обміну, а також можливості застосування стандартних схем оподаткування капітальних прибутків. У статті розкриваються проблеми правової невизначеності у національному законодавстві, зокрема відсутність чіткої класифікації криптовалют як об'єктів оподаткування, а також ризики, які ця невизначеність створює для інвесторів і держави. Окремо наголошується на значущості податкового регулювання як інструменту стимулювання або, навпаки, гальмування розвитку ринку криптовалют. У статті пропонуються можливі шляхи вдосконалення податкового регулювання криптовалют в Україні на основі передового міжнародного досвіду. Зокрема, акцентується на необхідності гармонізації національного законодавства з податковими нормами ЄС та інших країн, що вже розробили комплексні моделі оподаткування цифрових активів. Дослідження є надзвичайно актуальним у контексті стрімкого розвитку цифрової економіки, глобальної інтеграції ринків та адаптації податкової системи до реалій ринку цифрових активів. Автор наголошує на важливості формування прозорих і зрозумілих податкових норм, які сприятимуть залученню інвестицій у цифровий сектор економіки та забезпеченню фінансової стабільності держави. У статті також розглядається роль податкових стимулів у сприянні інноваціям у цифровій економіці, підкреслюючи, як сприятлива податкова політика може залучати глобальних інвесторів на ринок криптовалют. Крім того, обговорюється важливість балансування фіскальних інтересів із необхідністю створення справедливого та конкурентного середовища для цифрового бізнесу. Автор акцентує увагу на ризиках надмірного регулювання, яке може призвести до переміщення діяльності з криптовалютами в тіньову економіку, підриваючи державні доходи та довіру інвесторів.

Ключові слова: криптовалюта, податкові наслідки, інвестування, оподаткування, цифрові активи, правове регулювання, Україна, міжнародний досвід.

Chumachenko V.V. Tax consequences of investing in cryptocurrencies: Ukrainian and international experience.

The article explores the tax aspects of investing in cryptocurrencies, specifically the legal approaches to taxing digital assets in Ukraine and globally. The rapid expansion of cryptocurrencies and the growing interest in them from investors pose new challenges for states in regulating this area, particularly regarding the taxation of income from such investments. The author analyzes the current Ukrainian legislation on cryptocurrencies and tax obligations, comparing it with regulatory approaches in developed

countries such as the United States, Germany, and Switzerland, which have already developed detailed mechanisms for taxing cryptocurrency transactions. The primary focus is on defining the legal status of cryptocurrencies as assets, addressing their taxation as income from sales or exchanges, and examining the possibility of applying standard capital gains tax schemes. The article highlights the issues of legal uncertainty in national legislation, particularly the lack of clear classification of cryptocurrencies as taxable objects, and the risks this uncertainty poses for both investors and the state. Special attention is given to the significance of tax regulation as a tool for either stimulating or hindering the development of the cryptocurrency market. The article proposes potential ways to improve cryptocurrency tax regulation in Ukraine based on advanced international practices. Specifically, it emphasizes the need to harmonize national legislation with the tax norms of the EU and other countries that have already developed comprehensive models for taxing digital assets. The study is highly relevant in the context of the rapid development of the digital economy, global market integration, and the need to adapt the tax system to the realities of the digital asset market. The author stress the importance of establishing transparent and comprehensible tax norms that will encourage investment in the digital sector of the economy and ensure the financial stability of the state.

Key words: cryptocurrency, tax implications, investing, taxation, digital assets, legal regulation, Ukraine, international experience.

Актуальність теми. Криптовалюти, як новий клас цифрових активів, не мають чітко визначеного правового статусу в багатьох країнах, що ускладнює їх оподаткування та регулювання. У той час як окремі держави вже розробили відповідні механізми правового регулювання, включаючи оподаткування операцій з криптовалютами, в Україні законодавча база залишається фрагментарною і не відповідає повністю викликам цифрової економіки. Податкові питання, пов'язані з криптовалютами, є особливо важливими з огляду на їхню здатність забезпечувати значні прибутки для інвесторів, а також можливі ризики ухилення від сплати податків через використання анонімності та децентралізованої природи таких активів. Відсутність чітких правил може призводити до втрати податкових надходжень для держави та створювати несприятливі умови для розвитку криптовалютного ринку.

Постановка проблеми. Розвиток технологій та фінансових інновацій, зокрема криптовалют, створив нові виклики для податкових систем у світі, включно з Україною. Відсутність чіткої законодавчої бази для регулювання оподаткування операцій з криптовалютами та їх трактування як активу чи платіжного засобу призводить до значних труднощів у забезпеченні прозорості фінансових потоків і справедливого оподаткування. Українське податкове законодавство лише частково адаптоване до новітніх економічних реалій, що створює правову невизначеність для інвесторів та підприємств, які займаються операціями з криптовалютами. Ця ситуація, в свою чергу, ускладнює розвиток ринку цифрових активів, зменшує його конкурентоспроможність на глобальному рівні та може призводити до уникнення сплати податків. На міжнародному рівні практика оподаткування криптовалют значно варіюється, і деякі країни впроваджують інноваційні підходи для легалізації криптовалют та інтеграції їх у податкові системи. Вивчення такого досвіду може стати основою для удосконалення вітчизняного законодавства. Відтак, постає необхідність у комплексному аналізі податкових наслідків інвестування в криптовалюти, порівнянні українського та міжнародного досвіду, а також виробленні рекомендацій щодо створення прозорої, ефективної та адаптивної податкової політики у сфері цифрових активів.

Стан опрацювання проблематики. Стрімкий розвиток цифрових технологій та поширення криптовалют суттєво змінюють сучасні фінансові ринки, створюючи нові можливості для інвесторів і водночас викликаючи значні правові та податкові виклики. Серед науковців, які досліджували цю проблематику, можна виділити: О.М. Соловійова, який аналізував правовий статус криптовалют в Україні, Т.В. Камінську, яка зосереджувалася на податкових аспектах цифрових активів, К. Гомеса та А. Роджерса, які досліджували вплив криптовалют на глобальні фінансові системи. Г. Босс та М. Вілкінс акцентували увагу на міжнародних підходах до оподаткування криптовалют, тоді як П.Г. Ферріс вивчав гармонізацію податкових норм, а Д.Л. Коен аналізував ризики надмірного регулювання криптовалют.

Метою статті є аналіз існуючих підходів до оподаткування криптовалют як в Україні, так і на міжнародній арені, а також дослідження перспектив гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. З розвитком цифрових технологій та глобалізацією фінансових ринків криптовалюти стали новим інструментом інвестування. Однак їхня децентралізована природа та відсутність єдиної правової бази викликають значні складнощі у сфері оподаткування. У той час як у ряді країн уже існує чітке регулювання оподаткування криптоактивів, в Україні це питання залишається відкритим, що створює ризики для інвесторів і держави. Метою цієї статті є аналіз податкових наслідків інвестування в криптовалюти в Україні та порівняння з міжнародною практикою.

В Україні питання правового регулювання криптовалют залишається недостатньо врегульованим. На даний момент криптовалюти не мають чіткого правового статусу як фінансових активів або платіжного засобу. У вересні 2021 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про віртуальні активи», який визнає криптовалюти як віртуальні активи, однак не регулює питання їх оподаткування [1]. Даний закон, хоча ще і не набрав чинності, є важливим кроком у напрямку легалізації криптоактивів, однак залишається неврегульованим питання оподаткування доходів від таких інвестицій.

На сьогодні податкові наслідки операцій з криптовалютами в Україні підлягають загальним правилам оподаткування доходів фізичних осіб та підприємств. Відповідно до Податкового кодексу України, доходи від продажу криптовалют мають оподатковуватися за ставкою 18% як інші доходи фізичних осіб [2]. Проте чіткої процедури декларування таких доходів немає, що створює ризики ухилення від оподаткування.

У міжнародній практиці оподаткування криптовалют розвивається залежно від підходу до їх правового статусу. У більшості країн криптовалюти розглядаються як капітальні активи або майно, що підлягає оподаткуванню капітальних прибутків.

У Сполучених Штатах, відповідно до роз'яснень Служби внутрішніх доходів (IRS), криптовалюти класифікуються як власність, і будь-який дохід від їх продажу або обміну підлягає оподаткуванню як капітальний прибуток. При цьому інвестори повинні сплачувати податки як на короткострокові (ставка залежить від розміру прибутку), так і на довгострокові інвестиції (зазвичай до 20%) [3].

У Німеччині, за умови володіння криптовалютою понад рік, інвестори можуть не сплачувати податки з прибутків. Проте у разі короткострокових операцій оподаткування прибутку відбувається за стандартними ставками прибуткового податку [4].

Швейцарія, яка вважається однією з найпрогресивніших юрисдикцій у питанні криптовалют, застосовує загальноприйняті норми оподаткування до криптоактивів. Проте криптовалюти вважаються особистим майном, і оподаткування капітальних прибутків з операцій з криптовалютами для приватних осіб не застосовується [5].

Основною проблемою оподаткування криптовалют в Україні є правова невизначеність, яка створює умови для уникнення податкових зобов'язань і ризик втрати податкових надходжень [7]. Відсутність конкретних норм щодо декларування доходів від криптоактивів ускладнює контроль з боку податкових органів. Більш того, криптовалюти часто використовуються в схемах ухилення від оподаткування завдяки їхній анонімності та децентралізованій природі.

На міжнародному рівні визнання криптовалют як капітальних активів і введення спеціальних податкових режимів для них сприяють легалізації ринку цифрових активів [8]. В Україні також важливо вдосконалити податкове законодавство з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема визначити чіткі правила декларування та оподаткування криптоактивів, що дозволить збільшити надходження до бюджету і створити сприятливі умови для інвесторів.

Аналіз міжнародного досвіду регулювання криптовалютних ринків вказує на кілька важливих аспектів, які Україна може врахувати для вдосконалення власної системи податкового регулювання цифрових активів. З огляду на швидке зростання цього сегменту фінансового ринку та глобалізацію фінансових потоків, Україні необхідно створити сприятливе середовище для інвесторів і водночас забезпечити ефективний контроль над податковими зобов'язаннями.

По-перше, необхідно визнати криптовалюти як окремий клас активів із чітким визначенням їх правового статусу, що допоможе врегулювати податкові питання, пов'язані з обліком криптоактивів, їх обміном, продажем та використанням у комерційних цілях [9]. Прикладом може стати практика США, де криптовалюти визнані власністю, а всі операції з ними підлягають податковому обліку як капітальні прибутки [3].

По-друге, необхідно впровадити спеціальні податкові режими для операцій з криптовалютами [10]. Міжнародний досвід демонструє, що країни, які адаптували свої податкові системи до нових

цифрових реалій, зокрема Німеччина та Швейцарія, досягли значного прогресу у легалізації ринку криптовалют. Важливим кроком для України буде запровадження пільгових ставок або звільнення від податків за довгострокове володіння криптоактивами, як це передбачено у Німеччині [4].

По-третє, необхідно розробити процедури декларування та обліку доходів від криптовалют, зокрема створити прості механізми для подачі податкових декларацій, які включають операції з криптоактивами, що допоможе зменшити рівень ухилення від податків та стимулювати добровільне декларування доходів. Прикладом успішної практики є Швейцарія, де існують чіткі правила декларування криптоактивів, що сприяє прозорості фінансових операцій [5].

По-четверте, важливо впровадити систему стимулів для легалізації криптовалютних активів, зокрема через податкові амністії або пільгові режими для тих, хто добровільно декларує раніше не задекларовані криптовалютні активи [11]. Такий підхід допоможе Україні збільшити податкові надходження та стимулювати громадян до легального обігу цифрових активів.

Окрім того, варто активно співпрацювати з міжнародними організаціями та впроваджувати рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), які спрямовані на боротьбу з ухиленням від оподаткування через використання криптовалют, що дозволить Україні залишатися в межах міжнародного правового поля та гармонізувати своє законодавство з європейськими та світовими стандартами [6].

Таким чином, запозичення міжнародного досвіду та його адаптація до національних умов сприятиме розвитку криптовалютного ринку в Україні, забезпеченню податкової прозорості та залученню додаткових надходжень до бюджету.

Висновки. Податкові наслідки інвестування в криптовалюту становлять одну з ключових проблем для фінансового права, оскільки цей новий клас активів продовжує активно розвиватися в умовах недостатньо врегульованого правового поля. Аналіз українського законодавства виявив низку проблем, пов'язаних із правовою невизначеністю статусу криптовалют і відсутністю чітких механізмів їх оподаткування. Зокрема, в Україні ще не розроблені спеціалізовані податкові правила, що призводить до потенційних втрат державного бюджету та стимулює використання криптовалют для ухилення від сплати податків. Міжнародний досвід, представлений країнами з більш розвиненими механізмами регулювання криптовалют, свідчить про важливість встановлення чітких норм щодо оподаткування капітальних прибутків, а також про необхідність детального врегулювання питання декларування таких активів. Важливу роль у цьому контексті відіграє податкове законодавство США, Німеччини та Швейцарії, де криптовалюти визнані капітальними активами або особистим майном і оподатковуються відповідно до національних податкових режимів. Для України перспективним шляхом розвитку є гармонізація національного податкового законодавства із міжнародними стандартами у сфері криптоактивів, що включає розробку чітких правил декларування, оподаткування та контролю за криптовалютами операціями, що дозволить створити сприятливе середовище для інвесторів і забезпечить наповнення державного бюджету. Водночас важливо враховувати специфіку ринку цифрових активів і потребу в гнучкому підході до їх регулювання, зокрема шляхом впровадження стимулів для добровільного декларування криптовалют та розвитку механізмів податкових амністій. Таким чином, вдосконалення податкового регулювання криптовалют в Україні сприятиме розвитку легального криптовалютного ринку, підвищить прозорість фінансових потоків і допоможе уникнути ризиків, пов'язаних із правовою невизначеністю, що існує сьогодні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про віртуальні активи» від 08.09.2021 р. № 3637. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3637-20>.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Internal Revenue Service (IRS). Virtual Currency Guidance: Notice 2014-21. URL: <https://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-14-21.pdf>.
4. Bundesministerium der Finanzen. Besteuerung von Kryptowährungen: Merkblatt 2021. URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de>.
5. Federal Tax Administration (FTA) of Switzerland. Tax Treatment of Cryptocurrencies. URL: <https://www.efd.admin.ch/efd/en/home/dokumentation/medienmitteilungen.html>.

6. OECD. Tax Challenges Arising from Digitalisation – Report on Pillar Two Blueprint. URL: <https://www.oecd.org>.
7. Sharenko M.S. Features of legal regulation of cryptocurrency in Ukraine / M.S. Sharenko // International scientific and practical conference «Legal practice in EU countries and Ukraine at the modern stage»: Conference proceeding, January 25-26, 2019. Arad Romania: Izdevnieciba «Baltija Publishing», P. 442–444.
8. Шаренко М.С. Особливості оподаткування доходів від операцій з криптовалютами в Україні. Вороновські читання (Єдність адміністративних та фінансових процедур): матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 5-6 жовтня 2018 р. / Редкол.: М. Кучерявенко, Й. Пуделька, О. Головашевич. Харків. Асоціація фінансового права України, 2018. С. 613–622. URL: <https://afl.org.ua/2018/12/20/voronovski-chitannya-2018-zbirnik-tez>.
9. Шаренко М.С. Правове регулювання криптовалют в Україні. Вороновські читання (Співвідношення матеріального та процесуального в регулюванні фінансових відносин): матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 4-5 жовтня 2017 р. / Редкол.: А.П. Гетьман, М.П. Кучерявенко, Т.А. Латковська та ін. – Харків. Асоціація фінансового права України, 2017. С. 269–274. URL: <http://afl.org.ua/2017/10/27/voronovski-chitannya-2017-zbirnik-tez>.
10. Davydiuk O., Klierini H., Sharenko M., Shovkopliias H., Shvydka T. Development of directions for modernizing means of technology transfer financing at the account of the non-banking financial market under martial law. The example of Ukraine. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. Vol. 5/13 (119), 52–59, 2022. URL: <http://journals.uran.ua/eejet/article/view/265789/262266>.
11. Davydiuk O., Ivanova H., Sivash O., Lisohorova K., Klierini H., Sharenko M. Directions for improving the concept of technology for the purpose of financial support for their transfer within the European Union. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 1 (13 (127)), 113–121, 2024. URL: <https://journals.uran.ua/eejet/article/view/299032/291758>.